

Informacinis laiškas apie ekologinį žemės ūkį Centrinėje bei Rytų Europoje

L I E P A 2 0 0 9

Avalon

supports sustainable rural development in Central and Eastern Europe and beyond.

Phone:
+31 (0)515 331955
Fax:
+31 (0)515 331980

office@avalon.nl
www.avalon.nl

EkoConnect

Tarptautinės ekologinio žemės ūkio centras Centrinėje bei Rytų Europoje

Telefonas : +49 (0) 351-20 66 172
Faksas : +49 (0) 351-20 66 174

info@ekoconnect.org
www.ekoconnect.org

Gerbiami skaitytojai,

„Centrinės bei Rytų Europos reikšmė didėja: kaip ekologiškų gaminių prekyvietės, kaip žaliavų teikėjos bei kaip aukštos kokybės ekologiškų gaminių pasiūlos“, taip nuskambėjo viena iš Varšuvoje vykusio forumo išvadų. Dvi dienas trukęs ekologiškų produktų bei žaliavų gamintojų ir prekiautojų posėdis vyko šių metų gegužės 25-tą, 26-tą dienomis, Lenkijos sostinėje, Varšuvoje. Iš daugiau nei trisdešimties šalių atvykę apie 380 dalyvių viršijo praeitų metų skaičių 20%. Daugiau informacijos apie vykusį forumą galite rasti šiame leidinyje.

Tolimesnės šio leidinio temos - karvių, duodančių pieno laikymas Rytų Europoje, naujienos apie GMO bei pranešimai iš Makedonijos ir Sovėnijos. Mes dėkojame visiems, kurie remia mūsų darbą teikdami mums duomenis bei infomaciją. Mes širdingai kviečiame visus skaitytojus siųsti mums savo laiškus, straipsnius ir tuomi pasidalinti kartu su mūsų 8.000 prenumeruotojų iš daugiau nei 60 šalių.

Linkime Jums įdomaus skaitymo.

Jūsų redakcija

Irena Fašalek & Dagmar Diener & Linda Huisman

Turinys:

1. **Slovėnija: Regioniniai bioproductai parduodami daugiausia ūkininkų turguose**
2. **Bio turi didelį potencialą Makedonijoje**
3. **Genetiškai modifikuotų kultūrų sodinimas Europos laukuose nepageidaujamas**
4. **Karvių žindinių laikymas: Ekologinė alternatyva žaliesiems Rytų Europos plotams**
5. **Azerbaidžane pasirašytas memorandumas dėl patikimos maisto produktų gamybos**
6. **Antroji tarptautinė konferencija dėl biosektoriaus vystymo Centrinės ir Rytų Europos bei Centrinės Azijos šalyse, Tbilisi, Gruzija, 2009 m. rugsėjo 10 - 11 d**
7. **Europos savanorių bendrija remia ekologinį ūkininkavimą**
8. **Didelis žingsnis į priekį ketvirtame „Ekologiška prekyba“ forume**
9. **Aktualios datos**

1.+++ Slovėnija: Regioniniai bioproduktai parduodami daugiausia ūkininkų turguose +++

Slovėnija yra maža didelių skirtumų šalis, kas pasireiškia kultūros, klimato ir geografinių ypatumų įvairovėje. Tai kalnų, jūros, kalvų, lygumų, miestų ir mažų kaimų šalis. Ši įvairovė taip pat atsispindi žemės naudojime. Didžiausią dalį Slovėnijos ploto (66%) užima miškas. Žemės ūkiui naudojamos žemės plotas užima mažiau nei 28%, iš kurių tik 37% atitenka sodams ir laukams. Nedidelė dalis žemės ūkio paskirties plotų yra naudojama daugiametėms kultūroms (vaismedžiai, vynuogynai ir tt), kurių didesnę dalį sudaro vynuogynai. Didžiausią dirbamos žemės dalį užima pievos ir ganyklos, kurios paprastai yra kalnų srityse.

Ekologinio žemės ūkio Slovėnijoje pradžia yra datuojama 1980-ųjų pabaiga, kai susiformavo suinteresuotų žmonių grupės, kurie užsiėmė daugiausia biodinaminiu žemės ūkiu. Iš šitų grupių susidarė daugybė asociacijų. Svarbiausia eko-ūkininkų asociacija yra "Zveza združenj ekoloških kmetov Slovenije" (eko-ūkininkų asociacijų federacija), arba Biodar, kuri vienija aštuonias regionines asociacijas iš visos Slovėnijos. Tuo pačiu metu Biodar yra slovėnų kilmės ekologiškų produktų leiblas.

Eko-ūkių kontrolė oficialiai prasidėjo 1998 m., kai 16 ūkių nusprendė užsiimti ekologine žemdirbyste. Pagal ES direktyvas ir slovėniškus reglamentus sertifikuotų ekologinių ūkių skaičius šiandien siekia daugiau nei 2150 ir sudaro 3% visų Slovėnijos ūkių.

Analizuojant ekologinių ūkių žemės ploto pasiskirstymą, išaiškėja, kad iš daugiau kaip 30000 hektarų sertifikuotų plotų 88% sudaro ganyklos ir pievos, po jų seka ariama žemė (8%), daugiametės kultūros (2%) ir daržovių auginimas (1%). Apskritai eko-žemė Slovėnijoje užima daugiau kaip 6% visų žemės ūkio tikslams naudojamų plotų.

Auginimo, perdirbimo ir prekybos kontrolė vykdoma trijų kontrolės vietų, kurios yra akredituotos pagal galiojančius įstatymus.

Pradžioje ekologiškais maisto produktais buvo prekiaujama tiesiogiai ūkiuose. Vėliau buvo organizuoti ūkininkų bio-turgūs. Ūkininkų bio-turgus Liublianoje šiais metais švenčia savo 10-tąjį, o turgus Maribore – devintąjį jubiliejų. Reklamos dėka pasiekta aukštesnė paklausa atsispindi ir pokyčiuose prekyboje. Šiandien dauguma ekologiškų produktų parduodama prekybos centruose, dalis - specializuotose parduotuvėse; tiesioginė prekyba sudaro mažiau negu 10%. Dauguma prekybos centruose parduodamų produktų, deja, yra importuojami, ir Slovėnijoje pagaminti maisto produktai sudaro tik labai nedidelę dalį. Priežasčių reikėtų ieškoti prastame perdirbimo ir prekybos organizavime. Visų pirma tai aktualu kalbant apie mėsą, kuri, nors ir yra gaminama pakankamais kiekiais, tačiau jos perdirbimas ir prekyba ūkininkų turi būti organizuojami savo jėgomis, ir kiekvienas turi rasti savo prekybos būdus. Dėl to didžiausia mėsos dalis vis dar parduodama pagal nustatytas taisykles.

Tačiau ir čia yra pastebimi posityvūs pokyčiai. Pavyzdžiui, kai kuriose parduotuvėse jau galima nusipirkti Slovėnijoje pagamintų ekologiškų pieno produktų, kai kuriuose Slovėnijos regionuose jau buvo pradėta prekiauti bio-mėsa, ir t.t. Asociacija Biodar pernai pradėjo trijų metų projektą, kuris padarytų ekoproduktus prienamam vartotojui ir tuo pačiu metu užtikrintų stabilius ir tvarius ryšius tarp ūkininkų ir vartotojų.

Švietimo srityje, Mariboro universiteto Žemės ūkio ir gamtos mokslų fakultetas (FKBV) prieš trejus metus pirmą kartą pakvietė studijuoti ekologinį ūkininkavimą Slovėnijoje; šiais metais tikimasi pirmų studentų. FKBV taip pat palaiko keletą tyrimų projektų ekologinio žemės ūkio tematika. Daugiausia dėmesio skiriama klausimams, susijusiems su nuo auginimo metodų priklausoma maisto kokybe, bei mišrioms daržovių kultūroms.

Autorius: Dipl. Ing. Agr. Matjaž Turinek, Žemės ūkio ir gamtos mokslų fakultetas, Maribor

Email: matjaz.turinek@uni-mb.si

Vertimas: Sofja Klokotova

2. +++ Bio turi didelį potencialą Makedonijoje +++

Žemės ūkio sektorius yra vienas iš pagrindinių ekonominių veiksmų Makedonijos respublikoje. Be indėlio į bendrąjį vidaus produktą (BVP), žemės ūkis yra pagrindinis faktorius, įtakojantis prekybą, gyventojų užimtumą (22% bendro užimtumo) ir kaimo plėtrą (40% gyventojų gyvena kaimo vietovėse). Nuo 2000 m. iki 2005 m. žemės ūkio dalis BVP sudarė vidutiniškai stabilius 12%. Šie skaičiai rodo, kad Makedonijos žemės ūkio indėlis į užsienio prekybą yra svarbus. Makedonijos respublika turi labai daug gamtos išteklių (derlingas dirvožemis, palankios klimato sąlygos ir dideli žemės ūkiui naudoti tinkami žemės plotai), kurie reikalauja tvaraus žemės ūkio.

49% viso ploto naudojama žemės ūkiui, 37% sudaro miškai, o likusi dalis yra ežerai ir gyvenamosios vietovės. Dėl šalies geografinės padėties dirbamos žemės išsidėsčiusios Viduržemio jūros regiono, kontinentalinėje Viduržemio jūros regiono ir šiltoje kontinentalinėje srityse. Šios klimato sąlygos suteikia žemės ūkiui daug galimybių pasėlių auginimo srityje. Didžiąją dalį dirbamos žemės sudaro privatūs šeimos ūkiai. Iš maždaug 180.000 privačių įmonių, apie pusę sudaro smulkios fermos, turinčios vidutiniškai po 1,4 ha. Nors ir egzistuoja mažų žemdirbystei naudojamų sklypų specializacijos tendencija, šitie privatūs ūkiai yra labai diversifikuoti ir auginą didelį skaičių įvairių kultūrų.

Ekologinė gamyba Makedonijoje kol kas tebėra pradiniam etape, tačiau, atsižvelgiant į tradicinę ekstensyvią žemdirbystę, turi didžiulį potencialą. Aplinkos sąlygos yra ypač palankios kalnų srityse. Ekologinės zonos Makedonijoje sudaro maždaug 1% nuo viso dirbamos žemės ploto. Norėdamas pakelti ekologiškai pagamintų prekių konkurencingumą tarptautinėje rinkoje, 2004 m. balandžio mėn. parlamentas, atsižvelgdamas į ES reglamentą, priėmė įstatymą dėl ekologinio žemės ūkio. Naujas įstatymo projektas dėl galiojančių teisės aktų derinimo su Komisijos reglamentu (EC) Nr. 889/2008 ir Tarybos reglamentu (EC) Nr. 834/2007 dėl ekologinės gamybos jau yra patvirtintas parlamente.

Ekologinė gamyba reikalauja finansinių išteklių viso gamybos proceso eigoje. Visų pirma, ūkininkams mažiau išsivysčiusiuose regionuose trūksta lėšų išankstiniam sertifikavimo išlaidų apmokėjimui. Makedonijos Žemės ūkio, miškininkystės ir vandens išteklių valdymo ministerija (MAFWE) 2005 m. pirmą kartą skyrė € 97.500 ekologinės žemdirbystės skatinimo programai. Penkiasdešimt MAFWE įregistruotų ūkininkų gauna vyriausybės paramą. 2008 m. valstybės parama ekologiškai žemdirbystei padidėjo iki € 815.000, 226 registruotų ūkininkų produkcija buvo subsidijuojama valstybės. Ekologiškai dirbamos žemės plotas padidėjo nuo 226 ha 2005 m. iki 1029 ha 2008 m. Iki 2011 m. Makedonijos vyriausybė norėtų pasiekti, kad ekologiškai dirbamos žemės plotas sudarytų 2% nuo visos žemės ūkiui naudojamos žemės. Be ministerijos, ekologinį žemės ūkį regionuose aktyviai palaiko keletas organizacijų. Dauguma šių regioninių organizacijų yra 2006 m. įsteigtos Makedonijos eko-gamintojų asociacijos BIOSAN narės. BIOSAN atstovauja bio-ūkininkų interesus ir skatina ekologinę žemdirbystę nacionaliniame lygyje. Šiuo metu šalyje veikia daugybė tarptautinių sertifikavimo kompanijų, 2009 m. pradėjo darbą pirmoji makedonų sertifikavimo organizacija PRO CERT.

Ekologinė gamyba (kalbant apie jos apimtis bei įvairovę) vis dar nėra pakankamai išvystyta, kad būtų galima vykdyti darnų ekologiškų produktų marketingą. Egzistuoja atskiros ekologiškai pagamintų prekių pardavimo vietiniuose turguose ir fermose iniciatyvos, tačiau šiuo metu paklausa ir vartotojų žinių apie ekologinę žemdirbystę lygis išlieka žemi. Iki šiol nėra jokių parduotuvių, prekiaujančių ekologiškai švariais produktais, tačiau veikia kai kurios specializuotos parduotuvės, kuriose galima įsigyti pagrįdai vietinės gamybos produktų. Pastaraisiais metais vis daugiau bioproduktų galima rasti prekybos centruose. Tai užburtas ratas: viena vertus, bioproduktų rinka nėra pakankama, kad paskatintų jų gamybą, kita vertus, rinkos plėtrą stabdo nepakankami kiekis ir kokybė. 2009 m. MAFWE įsteigė naujus standartus tam, kad skatintų ekologišką žemės ūkį - gamintojai ir verslininkai, norintys ateityje užsiimti eko-žemdirbyste, gaus finansinę paramą. Tokios kompanijos kaip Alkaloid (bio-žolelių arbata iš laukinių augalų rinkinių), Vitalia (biovaisių džemai), Vinarija Grkov (biovynas), Kasztel, Īntermak (biogrybai) yra inovatorės ekoproduktų perdirbimo srityje.

Atsižvelgiant į natūralias gamybos sąlygas, Makedonija turi didelį gamtos išteklių naudojimo potencialą ir, atitinkamai, potencialą tolesniam eko-žemdirbystės plėtojimui. Taip pat yra daug ekologiškų lauko produktų (žolelių, arbatų, grybų, uogų), kurių paklausa pasaulyje didėja. Kol kas yra sertifikuota tik 1% nuo surinktų produktų. Kitas potencialas buvo aptiktas ekogyvulininkystėje (ypač avių ir ėriukų). Svarbi yra ir didėjanti eko-bitininkystės reikšmė.

Autoriai: Goran Angelovski, vertės grandinės koordinatorius, USAID rangovas, AgBiz programa

Olivera Bicikliski, Makedonijos Žemės ūkio, miškininkystės ir vandens išteklių valdymo ministerija, organinės gamybos padalinys

Vertimas: Sofja Klokatova

* * * * *

3. +++ Genetiškai modifikuotų kultūrų sodinimas Europos laukuose nepageidaujamas

+++

Į mūsų 21-mojo informacinio laiško straipsnį „Visame pasaulyje: 125 milijonų ha "Frankenšteino kultūrų", Anamarija Slabe iš Slovėnijos daugialaikio vystymosi instituto atsakė atsiųsdama kito GMO plotų apskaičiavimo santrauką iš tinklo „Friends of the Earth International“ (FoEI) (vertimas iš anglų kalbos: pasaulio draugai, tarptautinis), jų straipsnio „Kam neša naudą genetiškai modifikuoti organizmai?“ Ši santrauka paaiškina, jog tarptautinės žemės ūkio biotechnologinių darbų patentų teisių tarnyba (angl. ISAAA), kuri pagrįdė finansuojama biotechnologinės pramonės, pasak praeitų metų ataskaitą, GM kultūrų skaičių pasaulio mastu 22% daugiau nei padvigubino, padaugindama apsėjamo ploto skaičių su genetiškai modifikuotų kultūrų savybių skaičiumi. Pasak „FoEI“ i: „Taip iš vieno, 1 ha dydžio lauko, kuriame auginamos GM kultūros, turinčios atsparumą dviem herbicidams ir papildomai išskiriančios nuodus prieš vabzdžius, staiga tampa trys laukai. Tuomi „ISAAA“ patrigubina GMO laukų skaičių.“ Remiantis „FoEI“ Europoje GM kultūrų plotai nuo 110.007 ha 2007-aisiais iki 107.719 ha 2008-aisiais, sumažėjo vos per 2%. Europos sąjungoje GM kultūros sudaro mažutėlę viso dirvožemio ploto procento dalį (0,36%) bei viso žemės ūkio (0,21%).

Tai, kad GMO ateitis Europoje bei ES atrodo prastai, rodo kai kurios neseniai žemdirbių bei vartotojų apsaugai pravestos politinės akcijos, kurios dar vis skeptiškai žiūri į GMO. Poto, kai 2009-ųjų kovo 2 d. Austrija bei Vengrija sėkmingai išlaikė „Monsantos“ genetiškai modifikuotų kukurūzų draudimą (MON810), po dešimties dienų Liuksemburgo aplinkos apsaugos ministras Mars Di Bartolomeo uždraudė MON810 auginimą. Balandžio 14-tą Vokietijos žemės ūkio ministrė Ilse Aigner uždraudė MON810 sėją. 2009-tų gegužės mėnesį, Slovėnija pripažino įstatymą, kuris pirmą kartą reguliuoja bei riboja GMO auginimą. Nevalstybinės organizacijos, kurios dalyvavo šio vieno iš griežčiausių ES įstatymo leidime, pritarė jo priėmimui. Ir tuo pačiu jos perspėjo, jog Slovėnijai vertėtų greitai metu sustabdyti MON810 auginimą, nes yra nesuskaičiuojamai daug tarptautinių tyrimų, pateisinančių tautinio draudimo įgaliojimą. Be to, pasak „FoEI“, nei viena iš kitų Europos šalių už ES ribų neaugina GMO (pvz. Norvegija, Šveicarija, Islandija, Serbija, Montenegro ir t.t.). Šveicarija remiasi iki 2012-ųjų priimtu moratoriumu, liečiančio GMO auginimą. Valstybės, kurios randasi įvairiuose į ES priėmimo stadijose, Turkija, Kroatija ir Makedonija, neaugina GMO. i

Pasak nevalstybinių organizacijų („NGO“) ir vartotojų teisių grupės „Food & Water watch“ (vertimas iš anglų: maisto ir vandens stebėtojai), Jungtinių Valstijų pasiuntinybės stengiasi apsiginti prieš didėjančią tarptautinį pasipriešinimą prieš genetiškai modifikuotus maisto produktus. Jungtinių Valstijų diplomatai esą turintys paremti GMO platinimą Europoje ir tuo pačiu mažinti opoziciją, kuri ignoruoja šios technologijos vystymąsi. Jungtinių Valstijų pasiuntinybės bei atstovai, remdami GMO kalbėjo daugumoje šalių, kurios neseniai tapo ES narėmis. Pavyzdžiui, kai 2005-tųjų vasarą Kipre buvo diskutuojamas įstatymo priėmimas, jog genetiškai modifikuoti maisto produktai turėtų turėti savo lentyną supermarketuose. Jungtinių Valstijų pasiuntinybė Nikosijoje išsiuntė tuo metu laišką parlamento dalyviams, ragindama juos atmesti įstatymo pasiūlymą. „Šis įstatymo pasiūlymas sulyginamas su netarifine kliūtimi prekybai su biotechnologinėmis prekėmis, o tai piknaudžiavimas mūsų „WTO“ (vertimas iš anglų: pasaulio prekybos organizacija (PPO)) nario pareigomis“, nuskambėjo perspėjimas laiške. „Taip pat tai galėtų būti nesutapatinama su mūsų, kaip ES nario įsipareigojimais“, buvo rašoma „Food & Water watch“ puslapio straipsnyje „Biotech diplomacy: How US Embassies Are Pushing GMOs Throughout Europe“ (vertimas iš anglų: biotechnologijos diplomatija: kaip Jungtinių Valstijų pasiuntinybės skatina GMO platinimą Europoje).ii

Tačiau Vokietijos teismas pateisino Jungtinių Valstijų biotechnologijos įmonės „Monsanto“ prašymo atleidimą, panaikinti draudimą Vokietijoje, tam, kad nauji tyrimai galėtų parodyti, jog nuodinga medžiaga, kuri randasi MON810, tai pat galėtų turėti poveikį kitiems vabzdžiams. Tyrimai iš Liuksemburgo parodė, jog MON810 genai rasti taip pat ir bitėse, karvėse, meduje, augaluose ir t.t. Remiantis 23-uoju Eupos direktyvos straipsniu 2001/18/EB, šalių narių vyriausybės gali laikinai apriboti arba uždrausti tokio GMO kaip atskiro produkto ar esančio kitame produkte naudojimą ir (arba) pardavimą savo teritorijoje, „remdamasi nauja ar papildoma informacija, gauta po to, kai buvo duotas sutikimas, galinčia paveikti rizikos aplinkai įvertinimą arba pakartotinį turimos informacijos įvertinimą, remiantis naujomis ar papildomomis mokslo žiniomis, turi svarbių priežasčių manyti, kad GMO kaip atskiras produktas ar esantis kitame produkte, apie kurį buvo tinkamai pranešta ir kurį pateikti į rinką pagal šią direktyvą buvo duotas raštiškas sutikimas, kelia riziką žmonių sveikatai ar aplinkai“.iii

Po daugelio prieš GMO organizuotų iniciatyvų, dabar jau ir Lenkijos žemdirbių ateitis atrodo šviesiau. Daugiau nei 100 ekologiškų žemės ūkių stengiasi sukurti Lenkiją be GMO. Ketvirtame „Organic

Marketing“ (vertimas iš anglų: ekologiška prekyba) forume, vykusiame Varšuvoje, 380 dalyvių iš 32 šalių esant Lenkijos ministrui pasireiškė esą palaikantys GMO stabdymą bei jų auginimo draudimą komerciniais tikslais ES mastu. Po 8 metų trukusio nesutarimo dėl rezultato, Briuselis pritarė Lenkijos vyriausybės pasiūlymui, jog Lenkijos žemdirbiai turi teisę atsisakyti genetiškai modifikuotų maisto produktų, pranešė Lenkijos radijas. Jeigu pavienios žemdirbių bendruomenės šiuo atžvilgiu nereikš jokių iniciatyvų, Lenkijos vyriausybė numatė griežtas taisykles, kokių žemdirbiai privalės laikytis, prieš sėjami GMO. Šios taisyklės buvo gegužės mėnesio gale pripažintos Europos Komisijos. Lenkijos aplinkos apsaugos ministerija planuoja pateikti šias taisykles seimui po birželio 23 dienos. Jeigu jos bus pripažintos, tai metų gale jos taps įstatymu.iv

Autorius: inžinierė agronomė Irena Fašalek, EkoConnect

i Friends of the Earth International (FoEI), Food Sovereignty, Who benefits from GM crops, http://www.foeeurope.org/GMOs/Who_Benefits/full_report_2009.pdf

ii Biotech diplomacy: How US Embassies are pushing GMOs throughout Europe <http://www.foodandwaterwatch.org/world/europe/agriculture/questionable-technologies/biotechWeb.pdf>

iii Europos parlamento ir tarybos direktyva 2001/18/EB <http://gmo.am.lt/page?page=view&format=frontend&id=a6d473c0-cfce-476d-8c66-0e85e9c4757e>

iv Lenkijos radijas http://www.polskieradio.pl/thenews/news/artykul109139_ec_accepts_polish_gmo_regulations.html

Vertimas: Ruta Porwoll

* * * * *

4. +++ Karvių žindenių laikymas: Ekologinė alternatyva žaliesiems Rytų Europos plotams +++

Karvių žindenių laikymas reikalauja minimalių sąnaudų ir ne daug darbo jėgos, tačiau reikia didelių ganyklų plotų. Šios karvės nėra melžiamos, visas jų pienas skiriamas veršeliams, kurie po 8 mėnesių, kuomet bus atskirti, turi sverti 250 kg. Šis metodas gali būti plačiai naudojamas.

Rusijoje, Ukrainoje ir Baltarusijoje yra dideli nenaudojami žalieji plotai. Baltarusijos durpinga dirva ir pelkynai intensyviai naudojami žemdirbystei, tačiau dėl ekonominių ir ekologinių priežasčių šie plotai turėtų būti panaudoti kaip ganykliniai. Rusijoje, priešingai nei Ukrainoje daugeliui ūkių intensyviai ariamosios žemės plotų panaudojimui trūksta pinigų, todėl didėja apleisti plotai. Visi šie ganyklų, ariamos žemės naudojami ir dar nepanaudoti plotai gali būti naudingi ekstensyviai ekologiniam mėšinių galvijų, ypač karvių žindenių, telyčių laikymui.

Ekstensyvus mėšinių galvijų laikymas ganyklose yra labiausiai paplitusi galvijų laikymo forma už Europos ribų. Vokietijoje, nepaisant nuostolingos 2005 m. ES premijavimo, taip pat vis labiau populiarėja karvių žindenių laikymas. Premijos už plotą skiriamos karvių žindenių laikymo ekonominiams patrauklumui išlaikyti. Šios priemokos yra vertingos, nes karvių žindenių laikymas pagerina žaliųjų plotų būklę.

Vokietijoje neįprasta, kad didelę ekologinės produkcijos dalį sudaro karvių žindenių laikymas. Pavyzdžiui, Brandenburge, regione, kur yra daugiausia šių karvių, 9% visų ūkių yra ekologiniai (10% žemės ūkio paskirties ploto yra ekologiškai sertifikuoti), vis dėlto 22% visų karvių žindenių yra laikomos ekologiniuose ūkiuose. Brandenburge iš 600 ekologinių ūkių, 45% laiko karves žindenes (Berlyno-Brandenburgio statistikos departamentas). Tai rodo glaudų ryšį tarp mėšinių galvijų ir karvių žindenių laikymo.

Ar yra ekonomiškai naudingas karvių žindenių laikymas Rytų Europoje be valstybės paramos? Pirmiausia turi būti įvertintos pajamos. Rytų Europoje vietinės gavybos jautiena yra prastos kokybės, todėl jos kaina maža. Didėjant pajamoms ir sąmoningumui apie sveiką mitybą, kokybiškos mėsos poreikis auga, ypač miestų centruose. Todėl suprantama, kodėl mėsiniai galvijai auginami ekstensyviai, nes laikant šiuo metodu mėsa tampa sultingesnė ir švelnesnio skonio. Rusijoje kokybiška mėsa importuojama iš Pietų Amerikos, kur ji ekonomiškai ir efektyviai produkuojama dėka karvių žindenių ir ganyklinio laikymo. Kokybiškos jautienos produkcijos galimybės priklauso nuo vietos, kur galima būtų geriau išnaudoti poreikį. Tiesioginės prekybos Rusijoje ir Baltarusijoje sėkmės istorijos parodė, kad labai geros kokybės mėsa buvo parduota už didelę kainą.

Raktas į sėkmę yra karvių žindenių ūkių vadyba, tai didžiausias nujunkytų skaičius, su didelėmis dienos

pajamomis, pasiekiamas su minimaliomis išlaidomis ir mažai darbo jėgos, tačiau naudojant daug ploto. „Karvių žindenių laikymas turi nieko nekainuoti“ – sako šios srities specialistai. Šis būdas taupo išlaidas, nes:

- Laisvas laikymas ištikus metus, tai reiškia, kad karvės žindinės ir žiemą lieka parinktoje, sausoje ganykloje. Buvo stebėti Rytų Europos klimato pokyčiai ir jie rodo, kad šis laikymo būdas jau ir čia yra vis labiau įmanomas – brangūs tvartai yra žalingi karvių žindenių laikymo ekonomikai
- Karvės žindinės negauna jokio specialaus pašaro, žiemą jos šeriamos tik šienu, o žindymo laikotarpiu dar ir silosu, todėl pieva turi produkuoti reikalingą pašarą
- Energijos ir mašinų panaudojimas yra sumažintas iki minimumo, labiausiai apribotas traktorių darbas gyvulių bandos, šieno ir ganyklų priežiūrai

Todėl karvių žindenių laikymas yra ekstensyvus produkcijos gavimo būdas, labai priklausantis nuo vietovės, kadangi reikalingi dideli natūralių žaliųjų pievų plotai. Taipogi, tai yra atsakymas į klausimą apie šio laikymo ekonomiškumą Rytų Europoje: tai yra naudinga tik tada, kuomet yra naudojamas visas esamas plotas. Taip pat, turi būti didinamos žemės pirkimo arba nuomos kainos, tai vienas iš nagrinėjamų klausimų. Kaip ir Vakarų bei Vidurio Europoje šias kainas galėtų subalansuoti žemės ūkio rėmimo programos.

Rentabilumo ir aplinkosaugos aspektais karvių žindenių laikymas ūkiams yra naudingas, nes nereikalauja pašarų gamybos ir neprodukuoja mėšlo. Netinkamas mėšlo laikymas, didėjanti erozija ir sparčiai nykstanti biologinė įvairovė, tai intensyvios Rytų Europos gyvulininkystės padariniai, kurie sukelia nemažą žalą aplinkai. Kadangi šių karvių poreikiai pašarų kokybei nėra dideli, todėl šienapjūtė gali būti ir vėlyva. Tai sukuria savotišką naudingumo mozaiką: netrukdoma paukščiams perėti, bitėms vegetacijos metu rinkti nektaro. Turint pakankamai žaliojo ploto (vidutiniškai 1,5 ha vienai karvei) galima atsisakyti tręšimo ir pašarų apsaugojimo priemonių.

Karvių žindenių laikymas yra labai reikšmingas ir kalbant apie klimatą. Rytų Europoje yra nemažai durpingo dirvožemio. Dėl mineralizacijos iš humuso ir durpių išsiskiria didelis CO2 kiekis. Karvių žindenių laikymas yra ekonomiškai naudingas žalesiems plotams ir padeda išvengti nepageidaujamos klimato kaitos.

Karvių žindenių ir ekologinės galvijininkystės klausimais Rytų Europos ūkius gali pakonsultuoti „Ekoconnect“.

Autorius: Christoph Arndt, EkoConnect

Vertė: Zita Šidlauskaitė

* * * * *

5. +++ Azerbaidžane pasirašytas memorandumas dėl patikimos maisto produktų gamybos +++

Gegužės 21 d. Azerbaidžane, Gazacho apskrityje, trys organizacijos pasirašė susitarimą dėl bendradarbiavimo siekiant stabilios ir ekologiškos maisto prekių gamybos. Jų siekiai yra gaminti pakankamai maisto gyventojų poreikiams patenkinti ir tuo pačiu metu saugoti aplinką.

Susitarimą pasirašė p. Rauf Huseynov (Gazacho apskrities valdžios atstovas), prof. Mirdamad Sadigov (Azerbaidžano valstybinio agrarinio instituto rektorius) ir Mr. Martien Lankester (Avalon fondo direktorius).

Išvardintiems tikslams pasiekti gamyboje bus taikomos naujos technologijos bei mokslinės žinios. Aktualiais gamybos, perdirbimo bei marketingo principais besiremianti tarptautinė patirtis bus pritaikyta vietinei situacijai. Šitų siekių įgyvendinimui Gazacho srityje bus sukurtas modernus patarėjų tinklas bei įrengtos ekologiškos parodomosios bei perdirbimo įmonės.

Vertimas: Sofja Klokatova

* * * * *

6. +++Antroji tarptautinė konferencija dėl biosektorius vystymo Centrinės ir Rytų Europos bei Centrinės Azijos šalyse, Tbilisi, Gruzija, 2009 m. rugsėjo 10 - 11 d.+++

Antroji tarptautinė konferencija seka po sėkmingos Kieve (Ukrainoje) 2008 m. baladžio mėn. įvykusios Pirmosios tarptautinės konferencijos, kurioje dalyvavo daugiau kaip 220 dalyvių iš 25 valstybių. Pirmosios konferencijos dalyviai pabrėžė savo ketinimus palaikyti susikurusį tinklą ir tęsti vaisingas diskusijas dėl organinės žemdirbystės šitame regione.

Antroji tarptautinė konferencija pagrindinį dėmesį teiks praktinei patirčiai bei tyrimo rezultatams augalininkystės, vynuogininkystės ir vyno gamybos bei gyvulininkystės srityse. Taip pat konferencijoje bus aptariamos naujos ES eko-direktyvos bei sertifikavimo klausimai (Eko bei kiti, pav. „Fair-trade“). Trečias temų blokas bus skirtas patirties mainams vietinių ekologinių rinkų vystymo srityje bei eksporto rinkų reikalavimų aptarimui.

Organizatoriai (biologinė Farming asociacija „Elkana“ ir Gruzijos valstybinis žemės ūkio universitetas (Gruzija), Ukrainos organinė federacija (Ukraina) ir Organic Services GmbH (Vokietija) ieško remėjų ir kviečia norinčius skaityti pranešimus siūsti paraiškas iki 2009 m. birželio 15 d. („call for contributions“). Iki 2009 m. birželio 30 d. užsiregistravusiems konferencijos dalyviams taikoma nuolaida (ankstyvosios registracijos mokestis su nuolaida).

Daugiau informacijos konferencijos tinklalapyje www.organicconference.elkana.org.de arba el. paštu conference@elkana.org.ge.

Vertimas: Sofja Klokatova

* * * * *

7. +++ Europos savanorių bendrija remia ekologinį ūkininkavimą+++

EST (Europos savanorių taryba) yra programa, skirta jauniems nuo 18-30 metų žmonėms. Tiems, kurie mėgsta keliauti ir susipažinti su kitoms kultūromis, kitais papročiais, turi naujų idėjų, nori įgyti patirties, žinių, įgūdžių, taipogi išmokti arba atnaujinti užsienio kalbą. Yra gana įvairių projektų, nuo dumblių rinkimo Islandijoje iki vaikų priežiūros Portugalijos darželiuose, nuo darbo Italijos teatre ar radijo stotyje Austrijoje iki (mano atveju) darbo su Vokietijos aplinkosaugos organizacija.

Svarbu pasirinkti tokį projektą, kuris atitiktų Jūsų interesus ir galimybes. Sprendimas priklauso Jums.

Aš žinojau, ką noriu padaryti ir ko daryti nenorėčiau. Aš žinojau, kad noriu išmokti vokiečių kalbą, daugiau sužinoti apie Vokietijos kultūrą ir visuomenę, sukaupti daugiau patirties savo specialybės srityje ir visa tai turėjo būti dideliame mieste.

Todėl pasirinkau „EkoConnekt“. Nors ši įstaiga yra netoli Lenkijos sienos, mane vis dar šokiruoja kai kurie kultūriniai skirtumai. Nepaisant to, turiu pripažinti, kad man patiko tai, kaip vokiečiai gyvena ir švenčia, ypač gražiame, istoriniame mieste Drezdene, kuris pasižymi kultūrinių vertybių gausa (koncertai, teatrai, sezoniniai festivaliai ir t.t.) ir visai šalia esančia Saksonijos Šveicarija. Visada yra gera kompanija ir niekad nebūna nuobodu. Tiek mano kolegoms darbe, tiek kiti žmonės, su kuriais susipažinau, yra labai draugiški ir atviri. Aš labai džiaugiuosi, kad daugiausia bendradarbiauju su jaunais žmonėmis ir vietoj vieno vadovo turiu du (vienas atsakingas už finansinę, kitas už kultūrinę dalį).

Pradžioje projektas nebuvo labai perspektyvus, tačiau dabar, po tam tikro laiko aš suprantu, kad savaitės trukmės „Outlook'o krikštas“ reikalingas visiems „EkoConnect“ praktikantams. Nuo to momento darbas nėra monotoniškas. Aš ne tik išmokau dirbti su naujomis programomis, bet ir sukaupiau patirties srityse, kuriose anksčiau neturėjau jokių žinių, todėl jaučiuosi kaip tikras draugijos narys, galintis įtakoti veiksmus. Šis darbas man suteikė galimybę aplankyti Prahą, renginius susijusius su ekologiniu ūkininkavimu Vokietijoje ir Lenkijoje, „Ekogalos“ bio mugę Žešove, taip pat padėti organizuoti didelį renginį, organinės rinkodaros forumą Varšuvoje. Šiuo metu aš šį projektą – vasaros akademiją, vertinu kaip galimybę pagerinti savo organizacinius sugebėjimus, sužinoti daugiau apie ekologinį ūkininkavimą, pažinti įvairius žmones iš skirtingų šalių. Be to, aš dalyvavau seminare Vaimare, kur turėjau galimybę susitikti ir pasidalinti patirtimi su kitais savanoriais, atliekančiais praktiką Vokietijoje. Taip pat džiaugiuosi dar įvyksiančiu seminaru Heidelberge.

Laikotarpis, kuomet aš dirbau šioje įstaigoje, taip pat leido man daugiau pažinti save. Kai ėmiausi šio projekto neturėjau daug lūkesčių, supratau, kad gyvenime ne visada viskas būna taip kaip mes norime. Bet kokių atveju, aš džiaugiuosi, kad išsipildė visos mano viltys ir dar daugiau. Aš manau, kad šie metai

praleisti čia buvo labai sėkmingi ir vienintelis dalykas, dėl kurio aš apgailestauju, jog viskas taip greitai baigėsi ir po poros mėnesių aš vėl būsiu namie.

Autorius: Ivona Matyjas, EkoConnect, Europos savanorių taryba

Vertė: Zita Šidlauskaitė

* * * * *

8. +++ Didelis žingsnis į priekį ketvirtame „Ekologiška prekyba“ forume +++

Ekonomikos krizės tema nebuvo kalbama ketvirtame ekologijos prekybos forume. Tačiau juo labiau buvo apkalbamos strategijos, kaip pagerinti bei atitikti klientų bei vartotojų reikalavimus. „Daugelis įmonių ieško papildomų būdų, kaip ilgainiui paremti savo firmos augimą. Vyrauja stabilius susidomėjimas patikimais kontaktais ekologiškų maisto gaminių srityje bei žaliavų sektoriumi, kaip Rytų, taip ir Vakarų Europoje“, nuskambėjo EkoConnect renginių vadovo Bernhard Jansen santrauka po sėkmingai vykusio forumo Lenkijos sostinėje.

Pirmą kartą atvyko apie 10% dalyvių iš rusakalbių šalių, kur pradėjo ryškėti gausios vietinės ekologiškos rinkos kūrimo iniciatyvos. Taip pat ir vykusio forumo šalyje, Lenkijoje, stabiliai laikosi ekologiško žemės ūkio augimas: daugiau nei 50% ekologiškai apdirbamo žemės ploto padidėjimas ir 40% apdirbančių įmonių skaičiaus auga 2008-aisiais, tai įspudingi faktai, kurie atsiliepia tolimesniam rinkos augimui. Padidėjęs dalyvių skaičius bei jauki forumo atmosfera rodo, jog teigiamas ekologinio žemės ūkio vystymasis ES valstybėse tęsiasi.

Konferencijos dalyviams buvo įdomi Volkert Engelsmann („Eosta“) lekcija apie pasikeitusius vartotojų reikalavimus bei pranešimai apie vystymąsi Rusijoje, Rumunijoje ir Kroatijoje. Iš viso buvo 24 specialistų lekcijos bei ekologinių įmonių pranešimai iš patirties ir 4 seminarai tam tikra tema.

Be to 60 įmonių forumo lankytojiems pasirodė savo parodomis stenduose ir tuo pačiu buvo pastebėta daugelio dalyvių prezentacijų kokybės pakilimas. Pirmąją konkurso „Best of Organic“ (vertimas iš anglų: geriausias iš ekologiškų gaminių) vietą užėmė Lenkijos įmonė „Janton S.A.“ su savo vynu „Aronica“. Antrąją vietą užėmė Vokietijos įmonė „Naturata AG“ ir trečiąją, Lenkijos sūrį gaminanti įmonė „Frackowiak SP.J.“.

Dar vienas iš forumo kulminacijų, tai „Varšuvos moratoriumo pareiškimas naudojant genetinę technologiją“, kuris buvo pateiktas prieš forumo dalyvius bei esant pritariančiam Lenkijos vice-žemės ūkio ministrui Artur Lawniczak. Šiame pareiškime dalyviai ragina Europos vyriausybes bei įmones, laikytis moratoriumo leidžiant žemės ūkyje naudoti genetiškai modifikuotus organizmus ir galutinai vartotojų pagalba atsisakyti genetinės technologijos.

Ekologiškos prekybos forumas vyko po Lenkijos žemės ūkio ministerijos ir „IFOAM EU Group“ egida. „EkoConnect“ bendradarbiaujant su Lenkijos ekologijos bendrija „Ekoland“, valstybine žemės ūkio patarimų tarnyba Lenkijoje bei „Organic Retailers“ asociacija organizavo šią parodą. Tolimesnę informaciją rasite puslapyje www.organic-marketing-forum.org.

Vertimas: Ruta Porwoll

* * * *

9. +++ Aktualios datos +++

- Organic Agriculture Development (iš anglų: ekologiško žemės ūkio vystymasis), Höje mieste, Švedijoje, 2009 nuo liepos 31 d. iki rugpjūčio 25 d. (<http://www.sida.se/sida/jsp/sida.jsp?d=1728&a=41087>)
- Tarptautinė mokslinė konferencija "Fostering healthy food systems through organic agriculture – focus on Nordic-Baltic region" (iš anglų: sveiko maisto sistemų priežiūra ekologiniame žemės ūkyje – dėmesio centre Šiaurės Baltijos rajonai), Tartu mieste, Estijoje, 2009 rugpjūčio 25 – 27 d. (<http://www.njf.nu/site/seminarRedirect.asp?intSeminarID=422&p=1004>)
- Antroji tarptautinė ekologinio sektoriaus vystymosi konferencija Centrinės ir Rytų Europos šalyse bei Centrinės Azijos kraštuose, Tbilisis, Gruzijoje, 2009 rugsėjo 10 – 11 d. (www.organicconference.elkana.org.ge)
- „SANA“, Italijos didžiausia ekologiškų maisto produktų paroda, Bologna mieste, Italijoje, 2009 rugsėjo 10 – 13 d. (www.sana.it)
- „BIOBERNAI“, Prancūzijoje, 2009 rugsėjo 11 – 13 d. (<http://www.biobernai.com>)
- „SEAE“, ekologinės gamybos Viduržemio regione technologijos konferencija, Mallorca saloje, Ispanijoje, 2009 rugsėjo 16 – 19 d. ([http://www.organic-world.net/35.html?&no_cache=1&tx_ttnews\[tt_news\]=17](http://www.organic-world.net/35.html?&no_cache=1&tx_ttnews[tt_news]=17))
- „BIOSUED“, Augsburgėje, Vokietijoje, 2009 rugsėjo 20 d. (www.biosued.de)
- International Congress on Organic Cotton (iš anglų: tarptautinis ekologiškos medvilnės kongresas), Interlaken mieste, Šveicarijoje, 2009 rugsėjo 21 – 25 d.
- Avalon Network Meeting Sofia, Bulgarije, 26 - 27 rugsėjo (www.avalon.nl/network)
- „BIO Cordoba 2009“, Cordoba mieste, Ispanijoje, 2009 rugsėjo 24 – 26 d. (www.biocordoba.com)
- Avalon Conference on climate change, biodiversity and Organic farming, Sofia, Bulgarije, 28 rugsėjo – 1 spalio (www.avalon-conference.org)
- „BIOSTYL“, Slovakijoje, 2009 spalio 1 – 3 d. (www.incheba.sk)
- „BIONORD“, Hamburge, Vokietijoje, 2009 spalio 4 d. (www.bionord.de)
- EkoConnect – Avalon – Seminar on Organic Marketing for participants from Russian speaking countries, Berlin, Germany, 2009 5 – 9 spalio (www.ekoconnect.org)
- „SALON ZEN ET BIO“, 2009 spalio 9 – 11 d. (www.salon-zetenbio.com)
- „ANUGA“, Kiolne, Vokietijoje, 2009 spalio 10 – 14 d. (www.anuga.de)
- „NATEXPO“, Paryžiuje, Prancūzijoje, 2009 spalio 17 – 19 d. (www.natexpo.com)
- Romanian Organic Forum (ROF) – conference on marketing of Organic Products In Bukarest, Romania, 2009 22 – 23 spalio (www.ekoconnect.org)
- „HEALTH LIFE“ (iš anglų: sveikata gyvenimas), Almata mieste, Kazachstane, 2009 spalio 22 – 25 d. (www.life-expo.kz)
- BIOTERRA Conference, Cluj, Romania, 2009 spalio 24 – 25 (bioterra@internet.ro; www.greenagenda.org/bioterra)
- „ECOFESTIVAL“, Atėnuose, Graikijoje, 2009 lapkričio 5 – 8 d. (www.ecofestival.gr)
- „SALON MARJOLAINE“, ekologiškų gaminių mugė bei aplinkos paroda, Paryžiuje, Prancūzijoje, 2009 lapkričio 7 – 15 d. (www.salon-marjolaine.com)
- EkoConnect – Avalon – Training for trainers on organic agriculture for participants from Russian speaking countries, Dresden, Germany, 2009 16 – 20 lapkričio (www.ekoconnect.org)
- 5th Organic Marketing Forum in Warsaw, Poland, 2010 6 – 7 May, (www.organic-marketing-forum.org)

* * * * *

+++ Savi reikalai: EkoConnect bendrovė: mūsų tikslai, mūsų darbas – ir Jūs+++

„EkoConnect“ reiškia informacijos apsikeitimą, žinias, patirtį bei susitikimus tarp žmonių ir organizacijų. Ši **bendrovė** įkurta 2003 m. Dresdene, Vokietijoje.

Pagrindiniai „EkoConnect“ **tikslai**, tai pvz. Vidurio bei Rytų Europos ekologinio žemės ūkio stabilaus vystymosi, jų veikėjų ir veiksmų parama bei suvienijimas; stiprinti kaimo regionų vystymąsi remiant ekologiškai pagamintų maisto ir kitų produktų prieinamumą.

Šiems tikslams „EkoConnect“ veikia kaip informacijos bei koordinacijos centras, skatina susitikimus, patirčių apsikeitimą, tolimesnį apmokymą, pvz. organizuojant seminarus, bei ekskursijas tam tikra tema, remia privačias ir viešas institucijas kuriant ekologinio žemės ūkio struktūras. „EkoConnect“ bendrovės veiklą remia speciali taryba, patarianti sprendžiant turinio bei strateginius klausimus.

„EkoConnect“ **nariai**, tai ekspertai iš visų Europos dalių su ilgamete patirtimi kuriant ekologinio žemės ūkio struktūras. Bendrovės veiklą galima paremti būnant jos remėju arba tapus jos oficialiu nariu. Bendrovės remėjų metinis įnašas vienam asmeniui per metus mažiausiai 60 € arba 600 € juridiniams asmenims. Oficialūs bendrovės nariai remia jos veiklą ir jų metinis įnašas tuomet yra 20 € bei 200 €. Mielai kviečiame tapti „EkoConnect“ nariu! Norinčius prašome užpildyti ir atsiųsti mums žemiau paruoštą anketą.

Prašymas tapti „EkoConnect“ bendrovės nariu

Aš / Mes norime paremti „EkoConnect“ veiklą ir tapti bendrovės remėju
 oficialiu nariu.

Pavardė:	Vardas:
Esant juridiniu asmeniu, įgaliotojo atstovo pavardė, vardas:	
Pašto indeksas, gyvenamoji vieta:	Gatvė, namo numeris:
Valstybė:	Regionas, rajonas:
Telefono numeris:	Mobilaus numeris:
Elektroninio pašto adresas:	

Aš / Mes norime sumokėti ..... € įnašą bei pervesti Jums šią sumą

čekio forma

pervedimu

Nario įnašus galima atleisti nuo mokesčių. Įnašo patvirtinimas bus Jums atsiųstas.

_____
Vieta, data, parašas